



HỘI THẢO TẬP HUẤN

Tăng cường năng lực giám sát và phản biện xã hội đối với chính sách tài nguyên và môi trường

Gia Lai, ngày 23-24 tháng 12 năm 2015

Giới thiệu

Việt Nam là một nước có nền kinh tế tăng trưởng phụ thuộc nhiều vào tài nguyên với hàng loạt các dự án phát triển dựa vào khai thác tài nguyên như thủy điện, khoáng sản, chuyển đổi mục đích đất sang trồng cây công nghiệp. Những dự án này đã và đang bộc lộ những tác động lớn cho môi trường và xã hội, đặc biệt là sinh kế của cộng đồng bản địa. Việc xây dựng chính sách và đảm bảo việc tuân thủ chính sách pháp luật trong quá trình triển khai dự án được coi là yếu tố nhằm hạn chế những tác động tiêu cực này và đảm bảo phát triển bền vững.

Giám sát và phản biện xã hội được xem là trụ cột quan trọng của quá trình lập pháp, xây dựng và thực thi các phát triển kinh tế - xã hội ở cả cấp quốc gia, địa phương và mọi lĩnh vực của đời sống. Đối với các quốc gia đang phát triển dựa trên nguồn lực tài nguyên thiên nhiên, giám sát và phản biện xã hội có vai trò đặc biệt quan trọng trong việc hạn chế các đánh đổi, tác động môi trường-xã hội không mong muốn từ các kế hoạch, chương trình và dự án phát triển. Phản biện xã hội đóng góp các luận cứ và dẫn liệu để cùng nhà nước lựa chọn và hình thành các luật pháp, chính sách phát triển bền vững hơn, đảm bảo hài hòa các mục tiêu kinh tế, xã hội và môi trường. Giám sát xã hội thúc đẩy sự tham gia, tính minh bạch trong quá trình xây dựng và thực thi chính sách và góp phần tăng cường việc giải trình và tuân thủ chính sách pháp luật của các bên liên quan.

Ở Việt Nam, giám sát và phản biện xã hội ngày càng được quan tâm và thể chế hóa trong các quy định chính sách. Hiến pháp 2013 đã đưa những quy định khá rõ ràng về giám sát và phản biện xã hội. Để cụ thể hóa một số nội dung của Hiến pháp 2013, ngày 12/12/2013, Bộ Chính trị đã có Quyết định 218/QĐ-TW về quy chế giám sát và phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các đoàn thể chính trị - xã hội. Đối với Liên hiệp các Hội Khoa học & Kỹ thuật Việt Nam (VUSTA), chức năng tư vấn, phản biện & giám định xã hội cũng được Thủ tướng Chính phủ quy định tại Quyết định số 14/2014/QĐ-TTg. Bên cạnh đó, các cơ chế giám sát và phản biện cũng đã được thể chế hóa trong các Luật chuyên ngành như Luật Tài nguyên nước (2012), Luật Đất đai (2013), Luật Bảo vệ Môi trường (2014).

Trên thực tế, Liên hiệp hội khoa học và kỹ thuật ở cấp trung ương nhiều năm qua đã thực hiện khá hiệu quả chức năng phản biện thông qua góp ý, phản biện cho các chính

sách và dự án lớn của nhà nước như Thủy điện Sơn La, Quy hoạch thành phố bên bờ sông Hồng đoạn qua Hà Nội, Chương trình khai thác bô xít tại Tây Nguyên, Dự án khu nghỉ dưỡng Tam Đảo 2, Quy hoạch Thủ đô mở rộng... Các đơn vị thành viên của VUSTA cũng đã hợp tác với các ủy ban của Quốc hội thực hiện các chương trình giám sát thực thi luật pháp về môi trường, khoáng sản.

Tuy nhiên, ở cấp địa phương, hệ thống Mặt trận tổ quốc. Liên hiệp hội và tổ chức xã hội các tỉnh chưa có nhiều trải nghiệm với các hoạt động giám sát và phản biện xã hội, không chỉ do thiếu các hướng dẫn, mà còn được cho là do các thách thức về năng lực và các điều kiện hỗ trợ thực hiện. Xuất phát từ thực tiễn trên, Trung tâm Con người và Thiên nhiên (PanNature) phối hợp với Liên hiệp các Hội Khoa học và Kỹ thuật tỉnh Gia Lai tổ chức Hội thảo tập huấn "**Tăng cường năng lực giám sát và phản biện xã hội đối với chính sách tài nguyên và môi trường**" nhằm chia sẻ, thảo luận một số kinh nghiệm, phương pháp và công cụ về giám sát và phản biện xã hội, tạo tiền đề cho các hoạt động hợp tác về nghiên cứu và phản biện các chính sách phát triển ở cả cấp trung ương và địa phương.

Mục tiêu

- Tăng cường nhận thức về các cơ chế chính sách, phương pháp và công cụ thực hiện giám sát và phản biện xã hội;
- Chia sẻ kinh nghiệm và thảo luận về các yêu cầu thực hiện giám sát và phản biện trong lĩnh vực tài nguyên và môi trường

Thời gian

- Thời gian: Ngày 23-24 tháng 12 năm 2015 (02 ngày)
- Địa điểm: Khách sạn Pleiku – số 3 Nguyễn Tất Thành, TP. Pleiku, tỉnh Gia Lai.

Thành phần Tham dự

Khoảng 35 đại biểu gồm:

- Hội đồng nhân dân, Ủy ban Mặt trận Tổ quốc và Liên hiệp các Hội Khoa học và Kỹ thuật các tỉnh Gia Lai, Đắk Lắk, Đắk Nông, Kontum và Lâm Đồng.
- Ban tuyên giáo Tỉnh ủy, Sở Tài nguyên và Môi trường, Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn và một số Hội thành viên của Liên hiệp các Hội Khoa học và Kỹ thuật tỉnh Gia Lai

Chương trình Dự kiến

Thời gian	Hoạt động dự kiến
Ngày thứ nhất	
7.30 – 8.00	Đăng ký đại biểu <i>Trung tâm Con người và Thiên nhiên</i>
8.00 – 8.15	Chào mừng và khai mạc hội thảo tập huấn <i>Liên hiệp các hội Khoa học và Kỹ thuật tỉnh Gia Lai</i>
8.15 – 8.45	Giới thiệu, làm quen và khảo sát nhu cầu học viên <i>Trung tâm Con người và Thiên nhiên</i>

Tổng quan về cơ chế giám sát và phản biện	
8.45 – 9.45	<p>Giới thiệu cơ chế giám sát và phản biện</p> <ul style="list-style-type: none"> • So sánh đối tượng, nội dung, tính chất pháp lý, quy trình, thẩm quyền của các loại hình giám sát; • Phân biệt giữa giám sát Nhà nước và giám sát Nhân dân; giữa giám sát và thanh tra, kiểm tra; • Mối quan hệ giữa giám sát và phản biện. <p><i>Ths. Đặng Ngọc Quang – Giám đốc Trung tâm Dịch vụ phát triển Nông thôn (RDSC)</i></p>
9.45 – 10.45	<p>Quy trình xây dựng chính sách và pháp luật</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cập nhật và so sánh quy trình xây dựng chính sách và pháp luật (theo Luật ban hành văn bản quy phạm pháp luật 2014); • Vai trò và cơ hội cho sự tham gia của MTTQ, LHH và các tổ chức xã hội tham gia vào quá trình xây dựng chính sách (giám sát, phản biện). <p><i>Bà Nguyễn Hoàng Phương – Trung tâm Con người và Thiên nhiên</i></p>
10.15 – 10.30	Nghỉ giữa giờ
10.30 – 11.15	<p>Kinh nghiệm giám sát và phản biện: Đánh giá giám sát thực hiện quản lý và sử dụng đất rừng của nông lâm trường và địa phương.</p> <p><i>Ông Phạm Mậu Tài – Giám đốc Trung tâm Nghiên cứu phát triển kinh tế và môi trường bền vững (SEEDS)</i></p>
11.15 – 12.00	<p>Thảo luận</p> <ul style="list-style-type: none"> • Xác định các vấn đề ưu tiên giám sát và phản biện; • Thời điểm thực hiện giám sát và phản biện; • Sự phối hợp giữa các bên liên quan trong giám sát và phản biện. <p><i>PGS. TS Nguyễn Danh – Chủ tịch LHH Gia Lai điều hành</i></p>
12.00 – 13.30	Ăn trưa
13.30 – 14.00	Khởi động
14.00 – 15:00	<p>Giám sát và phản biện chính sách</p> <ul style="list-style-type: none"> • Chính sách và các công cụ phân tích chính sách; • Điều kiện cần và đủ để giám sát và phản biện chính sách; • Kinh nghiệm Quốc hội trong giám sát và phản biện một số chính sách và dự án trong lĩnh vực tài nguyên và môi trường. <p><i>Ths. Đặng Ngọc Quang</i></p>
15:00 – 15.15	Nghỉ giữa giờ

15.15 – 15.45	<p>Giám sát và phản biện dự án</p> <ul style="list-style-type: none"> • Quy trình thực hiện dự án; • Công cụ Đánh giá tác động môi trường; • Sự tham gia của các tổ chức xã hội trong quyết định dự án: Trường hợp dự án Thủy điện Đồng Nai 6 và 6A. <p><i>Bà Nguyễn Hoàng Phượng – Trung tâm Con người và Thiên nhiên</i></p>
15.45 – 16.30	<p>Thảo luận chung</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mối quan hệ giữa giám sát – phản biện chính sách và dự án; • Khó khăn và thách thức trong giám sát và phản biện của VUSTA và các Hội thành viên; • Gợi ý các vấn đề giám sát chính sách đối với khu vực Tây Nguyên. <p><i>PGS. TS Nguyễn Danh điều hành</i></p>
16: 15 – 16:45	Tổng kết ngày thứ nhất
<p>Ngày thứ hai: Thực hành giám sát và phản biện xã hội đối với chính sách nông lâm trường</p> <p><i>Chủ trì: Ths. Đặng Ngọc Quang</i></p> <p><i>Hỗ trợ: Ông Phạm Mậu Tài, Bà Nguyễn Hoàng Phượng</i></p>	
8.00 – 8.30	Khởi động
8.30 – 09.30	Xác định và lựa chọn vấn đề giám sát
10.00 – 10.15	Nghỉ giữa giờ
10.15 – 11.15	Thu thập thông tin dữ liệu
11.15 – 12.00	Phân tích và đánh giá chính sách
12.00 - 13.30	Ăn trưa
13.30 – 14.00	Khởi động
14.00 – 15.00	Phân tích và đánh giá chính sách (tiếp)
15.00 – 15.15	Nghỉ giữa giờ
15.15 – 16.30	Phản biện và khuyến nghị chính sách
16.30 – 16.45	Đánh giá tập huấn và Giới thiệu Chương trình tài trợ nhỏ
16.30 – 17.00	Tổng kết và kết thúc hội thảo tập huấn